

پویش قدرت در خاورمیانه در آغاز سده بیست و یکم

مرتضی شجاع*

به واشنگتن فرصت داد تا با حمله به افغانستان به آسیای مرکزی وارد شود. پس از آن، اشغال عراق نیز در دستور کار قرار گرفت. هر چند طرح آن از دوران زمامداری کلینتون از سوی برخی از چهره‌های شاخص جمهوریخواه و نو محافظه کار چون «ولفوویتز» مطرح شده بود، ولی این کار به دست بوش پسر در سال ۲۰۰۳ عملی شد.

خاورمیانه در میان مناطق گوناگون جهان وضع ویژه‌ای دارد. ارتباط مذهب و سیاست در این منطقه بیش از دیگر جاهای جهان دیده می‌شود. در واقع یکی از مهمترین عوامل سازنده سیاستهای داخلی و خارجی واحدهای سیاسی در خاورمیانه، مذهب است. در ایران روحانیت شیعه قدرت سیاسی را در دست دارد؛ میان خاندان سعودی و علمای وهابی نیز پیوندی نزدیک وجود دارد، به گونه‌ای که علمای وهابی ایدئولوگهای آل سعود به‌شمار می‌روند. این وضع کمابیش در دیگر کشورهای حوزه خاورمیانه نیز دیده

پیشگفتار:

پس از فروپاشی شوروی (۱۹۹۱) خاورمیانه اهمیت ویژه‌ای در نظام بین‌الملل پیدا کرد و با تنگ شدن میدان رقابتهای استراتژیک در نقاط گوناگون جهان در سایه فروپاشی شوروی، خاورمیانه برای موقعیت یگانه خود از دید ژئوپلیتیک، ژئواکونومیک و ژئوکالچر در کانون توجه تنها ابرقدرت موجود و دیگر قدرتها در نظام بین‌الملل قرار گرفت. رویدادهای مهم در نخستین سالهای دهه ۹۰ سده بیستم زمینه لازم را برای ایالات متحده فراهم آورد تا با محدودیتهای کمتری در خاورمیانه به بازی بپردازد و از این رو توانست دست به اقدامی بی‌پروا برضد عراق به‌هنگام تجاوز آن کشور به کویت (۱۹۹۱) بزند. در آغاز سده بیست و یکم، فضای رادیکال حاکم بر ایالات متحده و جهان که بر اثر رویدادهای تروریستی یازده سپتامبر پدید آمده بود،

شیعیان چیزی بین کفار و مسلمانان هستند. به ادعای طالبان، شیعیان بدعت گذارانی هستند که می توان آنان را برای عقاید مذهبیشان مورد آزار و اذیت قرار داد. گروه طالبان همچون «جمعیت علمای پاکستان» و وهابیان، با رافضی خواندن شیعیان، آنان را از همه حقوق شایسته يك شهروند محروم می ساختند. کشتار شیعیان در پاکستان به دست «سپاه صحابه» و در افغانستان به دست «طالبان» گواه برداشت ویژه آنها از دین اسلام است. این رویکرد خواه ناخواه ایران را بعنوان بزرگترین کشور شیعی جهان به چالش می خواند و به تعبیر «الیویه روی»، همگان ایران را پدر خوانده شیعیان جهان می دانند. . . . از سوی دیگر، از آنجا که طالبان گروهی پشتون هستند، مصممند زبان فارسی یا فرهنگ ایرانی را یکسره در افغانستان ریشه کن سازند (نصری مشگینی، ۱۳۷۷: ۲). متفکران وهابی، نیز ایران و شیعیان را از دشمنان ایدئولوژیک خود می شمارند (ابن حنبل و ابن تیمیه آیین وهابیت را در اصل در برابر تفکر شیعی مطرح کردند).

گروه طالبان از سوی ایالات متحده، پاکستان و پاره ای از دولت های عربی بویژه قطر، امارات عربی متحده و عربستان

می شود، تا آنجا که گفتمانهای سیاسی و مبانی قدرت و مشروعیت سیاسی در کشورهای خاورمیانه بیشتر بر پایه مذهب شکل می گیرد. به این نکته مهم در پژوهشهای اندیشمندان باختر زمین کمتر توجه می شود.

در باز توزیع قدرت در خاورمیانه که در پی اشغال عراق روی داد، تنها اشغالگران سهم نبردند، بلکه با توجه به رویدادها و شرایط کنونی منطقه، ج.ا.ایران و شیعیان نیز توانستند پایگاههای خود را گسترش و نفوذ خود را افزایش دهند. بر این پایه، آنچه مورد نظر پژوهشگر است، چگونگی توزیع قدرت در خاورمیانه است. این پژوهش بر آنست تا با بهره گیری از رهیافتی تاریخی - تحلیلی در یابد که چگونه ایرانیان و گروههای شیعی در منطقه توانسته اند از دگرگونیهای جاری - که کاخ سفید بانی آن بوده است - بهره برند. در پی آن، واکنشهای اسرائیل و آمریکا به این وضع بررسی می شود. این پژوهش همچنین به پویای قدرت و نفوذ و چگونگی همپیمانی ها و ائتلافها در این منطقه نظر دارد.

جهش استراتژیک ایران و شیعیان:

خاورمیانه، سالهای آغازین هزاره سوم را با رویدادهای مهمی آغاز کرد که سبب کنار رفتن برخی موانع استراتژیک و ایدئولوژیک بر سر راه قدرت یابی ایران شد. اندکی پس از رویدادهای تروریستی یازده سپتامبر، کاخ سفید برای یافتن و به بند کشیدن اسامه بن لادن - سرکرده گروه القاعده که این رویدادها به او و گروه او نسبت داده شده بود - به افغانستان حمله برد. این حملات از ساعت ۲۱ به وقت محلی در روز هفتم اکتبر ۲۰۰۱ با یورش هواپیماهای آمریکایی و انگلیسی به مراکز و هدفهای مورد نظر که شامل تأسیسات و تجهیزات نظامی طالبان و القاعده بود آغاز شد. . . . کابل در دوازدهم نوامبر به دست نیروهای آمریکایی و همراهانشان افتاد و واپسین مقاومت های طالبان در غارهای تورابورا (در ولایت قندوز) در ۲۵ و ۲۶ نوامبر در هم شکسته شد و افغانستان یکسره از کنترل طالبان بیرون آمد (wikipedia [A], 2006).

بدین سان یکی از مهمترین رقیبان ایدئولوژیک ایران در خاور که مسائلی امنیتی در استانهای هم مرز به بار آورده بود، کنار زده شد. ملا محمد عمر رهبر طالبان اعلام کرد که

○ خاورمیانه در میان مناطق گوناگون جهان وضع ویژه ای دارد. ارتباط مذهب و سیاست در این منطقه بیش از دیگر جاهای جهان دیده می شود. در واقع یکی از مهمترین عوامل سازنده سیاست های داخلی و خارجی واحدهای سیاسی در خاورمیانه، مذهب است. در ایران روحانیت شیعه قدرت سیاسی را در دست دارد؛ میان خاندان سعودی و علمای وهابی نیز پیوندی نزدیک وجود دارد، به گونه ای که علمای وهابی ایدئولوژی های آل سعود به شمار می روند.

ایدئولوژیک نیز به شمار می‌آید و کنار رفتن ایدئولوژی سکولار یعنی، پیروزی ایدئولوژیک دیگری برای ایران بود. شیعیان عراق بزرگترین قربانیان حکومت کمابیش سی ساله صدام بودند. او در دوران حکومت اقتدارگرایانه خود سه میلیون و چهارصد و پنجاه هزار تن از عراقیها را کشت که سه میلیون تن شیعیان و چهارصد هزار تن از کردهای عراقی بودند.

اشغال عراق برای واشنگتن اهمیت استراتژیک ویژه‌ای دارد. کاندولیزاریس، مشاور عالی امنیت ملی آمریکا در آن هنگام گفته بود: آمریکا و بریتانیا هنگامی که جنگ در عراق پایان یابد باید رهبری را در دست گیرند... یادآور شوم که عراق، تیمور شرقی، کوزوو و افغانستان نیست (آذرنامه ایران، ۱۳۸۲). پس از اشغال عراق واشنگتن خود را در وضعی دید که بتواند ژئوپلیتیک خاور میانه را همخوان با منافع خود و همپیمان منطقه‌ای اش-اسرائیل-دگرگون سازد و از این رویک رسته اصلاحات را در پوشش «طرح خاور میانه بزرگ» به کشورهای منطقه تحمیل کرد. در این پژوهش همه ویژگیهای این طرح بررسی نمی‌شود ولی باید توجه داشت که گسترش دموکراسی در خاور میانه یکی از مهمترین محورهای آن اعلام شده است (برای مطالعه طرح خاور میانه بزرگ ن. ک: AI- Hayat, 2004). بر چنین بستری که واشنگتن پدید آورده بود، شیعیان منطقه که برای مدتها از سوی فرمانروایان اقتدارگرای سنی کنار گذاشته بودند و سهمی از حاکمیت کشور خود نداشتند، به صحنه سیاسی کشیده شدند.

نمودار پراکندگی شیعیان و سنی‌ها در کشورهای

شیعه نشین

جمعیت به میلیون	درصد شیعیان	درصد سنی‌ها
۷۰	٪۸۹	٪۱۰
۲۷	٪۶۳	٪۳۴
۳/۸	٪۳۸	٪۲۳
۲۴	٪۱۰	٪۹۰
۱۹/۵	٪۱۵	٪۷۴
۲/۸	کمتر از ٪۱	٪۹۸

منبع: Shehab, 2007

○ کشتار شیعیان در پاکستان به دست «سپاه صحابه» و در افغانستان به دست «طالبان» گواه برداشت ویژه آنها از دین اسلام است. این رویکرد خواه‌ناخواه ایران را بعنوان بزرگترین کشور شیعی جهان به چالش می‌خواند و به تعبیر «الیویه روی»، همگان ایران را پدر خوانده شیعیان جهان می‌دانند... از سوی دیگر، از آنجا که طالبان گروهی پشتون هستند، مضمّن زبان فارسی یا فرهنگ ایرانی را یکسره در افغانستان ریشه کن سازند.

حمایت مالی و سیاسی می‌شد. این حمایتها با انگیزه‌های گوناگون از جمله روبرویی با ایران با ایجاد جبهه‌ای در شرق این کشور شکل گرفت (احمدی، ۱۳۷۷: ۳۳-۲۹). بدین سان کنار رفتن طالبان یک پیروزی استراتژیک و ایدئولوژیک برای ایران شمرده می‌شود.

هنوز چند ماهی از اشغال افغانستان نگذشته بود که بوش در یک سخنرانی در اکتبر ۲۰۰۲ به عراق زیر سلطه صدام حمله برد و بر این باور بود که عراق تهدیدی برای صلح جهانی است و این تهدید از پیشینه تجاوزات صدام، تلاش برای دستیابی به جنگ افزارهای ویژه کشتار گروهی و موشکهای بالستیک و پشتیبانی اش از گروههای تروریستی (مانند القاعده) برمی‌خیزد. در ۲۰ مارس ۲۰۰۳، واشنگتن با همدستی ۴۶ کشور حمله به این کشور را آغاز کرد؛ سرانجام در ۹ آوریل بغداد سقوط کرد و صدام نیز در ۱۳ دسامبر دستگیر شد (wikipedia [B], 2006).

سرنگونی دولت بعثی عراق پیروزی دیگری برای ایران شمرده می‌شود. صدام نگاه دشمنانه‌ای به ایران و ایرانیان داشت و ایرانیان را مجوس می‌خواند. ماجراجوییهای صدام بر ضد ایران حتی پیش از انقلاب اسلامی نیز وجود داشت. او پس از انقلاب اسلامی ایران، جنگ را به مدت هشت سال به ایران تحمیل کرد. از سوی دیگر، عراق زیر رهبری صدام، افزون بر یک دشمن استراتژیک، یک دشمن

اصولی شیعی عراق است که مهمترین آنها «حزب اسلامی الدعوه» و «مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق» هستند. از ديگر اعضاى مى توان به گروه... كنگره ملى عراق به رهبرى چلبى (شيعه) - تا پيش از ترك ائتلاف - و حسين شهرستانى - فيزيكدان هسته‌اى اشاره كرد (wikipedia [C], 2007) . ابراهيم جعفرى از اعضاى اين ائتلاف مأمور تشكيل كابينه شد و بدین سان نخستين دولت شيعى عرب شكل گرفت.

جمهورى اسلامى با گروههاى شيعى و كرد عراقى مخالف صدام روابط نزديك داشت و حمايتهاى گسترده‌اى از آنها كرده بود تا آنجا كه در دوران زمامدارى صدام آنها را در خاك خود پناه داد. هوشيار زيبارى وزير خارجه عراق در يك برنامه تلويزيونى - در ايران - گفت كه هر سه پسر وى در ايران زاده شده‌اند. نكاتى از اين دست در اثر گذارى ايران بر ديگر گونيه‌اى عراق تعيين كننده است. از سوى ديگر، شالوده ايدئولوژيك نظام سياسى در ايران به نظريه «ولايت فقيه» امام خمينى (ره) و نظريه «جمهورى اسلامى» (شهيد) محمد باقر صدر كه از روحانيون برجسته شيعى عراقى بود

○ سرنگونى دولت بعثى عراق پىروزي

ديگرى براى ايران شمرده مى شود. صدام نگاه دشمنانه‌اى به ايران و ايرانيان داشت و ايرانيان را مجوس مى خواند. ماجراجوييه‌اى صدام بر ضد ايران حتى پيش از انقلاب اسلامى نيز وجود داشت. او پس از انقلاب اسلامى ايران، جنگ را به مدت هشت سال به ايران تحميل كرد. از سوى ديگر، عراق زير رهبرى صدام، افزون بر يك دشمن استراتژيك، يك دشمن ايدئولوژيك نيز به شمار مى آمد و كنار رفتن ايدئولوژى سكولار بعثى، پىروزي ايدئولوژيك ديگرى براى ايران بود.

جمعيت بحرين نيز در ۲۰۰۵، به ۷۲۷ هزار تن رسيده است (wikipedia [C], 2007) كه ۷۰ درصد مسلمانان آنرا شيعيان تشكيل مى دهند. گفتنى است كه ۸۰ درصد جمعيت بحرين مسلمان هستند (wikipedia [D], 2007). ويژگى بارز خاورميانه پيوند نزديك مذهب و سياست است كه از اين نظر در ميان مناطق جهان يگانه است. در واقع، جدايى دين از دولت چنان كه در غرب نمودار شد در خاورميانه رخ نداده است و حتى هر يك از دولتهاى خاورميانه سوداى رهبرى گونه‌اى از مذهب را دارد. بر اين پايه، مذهب نيروى اجتماعى وزينى در خاورميانه شمرده مى شود كه بى در نظر گرفتن جاىگاه آن، فهم كامل مسائل و پروسه‌هاى سياسى در اين منطقه ممكن نيست. ملتهاى خاورميانه وفاداريه‌اى مذهبي ژرفى دارند. در چنين فضايى، در كشورهائى كه بيشتر جمعيت آنها شيعيان بوده‌اند، احزاب و گروههاى شيعى توانستند بيشترين آراء را به دست آورند و نقش خود را در تصميم گيريه‌اى سياسى افزايش دهند.

در عراق پس از اشغال، با اينكه ايالات متحده گرايشى به برگزارى انتخابات نداشت ولى شيعيان تظاهرات گسترده‌اى تداركديدند. در شكل گيرى اين تظاهرات نقش روحانيت شيعه برجسته بود. شيعيان «با يارى رهبران مذهبي بزرگان مانند آيت... سيستاني، مليونها هوادار خود را به پاى صندوقهاى راي كشانند» (نصر، ۱۳۸۵). «ائتلاف عراق يکپارچه» در ژانويه ۲۰۰۵ در انتخابات مجمع ملى عراق توانست ۴۸/۱ درصد آراء را از آن خود كند و ۱۴۰ كرسى از ۲۵۷ كرسى مجمع را به دست آورد (wikipedia [E], 2007) ائتلاف عراق يکپارچه كه رهبرى آن با عبدالعزيز حكيم است در انتخابات مجلس قانونگذارى عراق در ۱۵ دسامبر ۲۰۰۵، بيشترين آراء را به دست آورد. در اين انتخابات كه براى تعيين نمايندگان مجلس ملى عراق برگزار شده بود، اين ائتلاف توانست ۱۳۷، ۰۲۱، ۵ راي از مجموع ۱۲، ۳۹۶، ۶۳۱ آراء را به دست آورد (۴۱/۲ درصد آراء) و ۱۲۸ كرسى از ۲۵۷ كرسى مجلس را از آن خود كرد. در آن انتخابات اتحاد ميهن پرستان دموكراتيك كردستان عراق ۲۱/۷ درصد آراء (۵۳ كرسى) و جبهه وفاق عراق (سنى مذهب) ۱۵/۱ درصد آراء (۴۶ كرسى) را به دست آوردند. ائتلاف يکپارچه در بر گيرنده گروههاى

عادی سازی روابط با اسرائیل داشته‌اند. تا آنجا که قطر گامهای جدی برای برقراری روابط دیپلماتیک و اقتصادی با تل آویو برداشته است. پیروزی حماس بعنوان جنبشی که موجودیت اسرائیل را به رسمیت نشناخته و خواهان نابودی اسرائیل است، در تل آویو نگرانیهای گسترده پدید آورده است. موضع حماس در برابر اسرائیل با مواضع جمهوری اسلامی همخوانی دارد و بر این پایه، زمینه برای همکاری آنها فراهم شده است. در دوران حکومت «فتح» چنین همکاری، به سبب تفاوت سیاستها، امکان پذیر نبود. دکتر محمد جعفری، معاون امنیت داخلی دبیر شورای عالی امنیت ملی ایران گفته است: «حماس به عنوان یک گروه سنی مذهب وابسته به جریان قومی عرب و یا مارکسیستی نیست؛ بلکه گروهی برگرفته از انقلاب اسلامی [ایران] است» (بازتاب [الف]، ۱۳۸۵). هر چند حماس یک گروه سنی مذهب است، اما آنچه این گروه را به ج.ا.ا. ایران پیوند می دهد استراتژی و مواضع آن جنبش در برابر اسرائیل است که مبتنی بر «مقاومت بدون نرمش» است؛ و این سیاست بر آمده از آموزه های انقلاب اسلامی ایران است. پیروزی حماس در واقع از پیامدهای طرح گسترش دموکراسی در خاورمیانه از سوی واشنگتن به شمار می رود،

○ ویژگی بارز خاورمیانه پیوند نزدیک مذهب و سیاست است که از این نظر در میان مناطق جهان یگانه است. در واقع، جدایی دین از دولت چنان که در غرب نمودار شد در خاورمیانه رخ نداده است و حتی هر یک از دولتهای خاورمیانه سودای رهبری گونه ای از مذهب را دارد. بر این پایه، مذهب نیروی اجتماعی وزینی در خاورمیانه شمرده می شود که بی در نظر گرفتن جایگاه آن، فهم کامل مسائل و پروسه های سیاسی در این منطقه ممکن نیست.

باز می گردد. این موارد، روابط نزدیک و تنگاتنگ علمای مذهبی دو کشور را به خوبی نشان می دهد. افزون بر این، جایگاه حوزه علمیة نجف و شهرهای کربلا، نجف، سامراء و... در نزد شیعیان جهان روشن است و نیاز به توضیح ندارد.

در انتخابات پارلمانی بحرین نیز شیعیان بیشترین آراء را به دست آوردند. در آن انتخابات که در ۲۵ نوامبر ۲۰۰۶ برگزار شد، حزب اسلامگرای شیعی «الوفاق» توانست ۱۷ کرسی از ۴۰ کرسی پارلمان را به دست آورد. جامعه اسلامی «المنبر» - یک گروه اسلامگرای سنی ۷ کرسی، «جامعه اسلامی الاسلام» (با گرایش سلفی) ۵ کرسی و گروه های وابسته به دولت ۹ کرسی را از آن خود کردند و یک لیبرال (دکتر عبدالعزیز ابول) نیز به مجلس راه یافت (wik- ipedia [G], 2007).

مورد دیگری که در افزایش قدرت و نفوذ منطقه ای ایران بویژه در برابر اسرائیل اثری برجسته نهاد، به انتخابات شورای قانونگذاری فلسطین (PLC) ^۲ بازمی گردد. در آن انتخابات که در ۲۶ ژانویه ۲۰۰۶ برگزار شد، «جنبش مقاومت اسلامی» - حماس - آرای چشمگیری به دست آورد و توانست ۷۴ کرسی از ۱۳۲ کرسی شورا را از آن خود کند. در این انتخابات فلسطینیان از نقاط گوناگون فلسطین مانند باریکه غزه، ساحل غربی رود اردن و شرق تل آویو شرکت داشتند... تا پیش از این انتخابات سازمان فتح بر شورای قانونگذاری فلسطین سلطه داشت (wikipedia [H], 2007) ولی در پی این انتخابات از دامنه قدرت سازمان فتح و شخص محمود عباس (ابومازن) کاسته شد. او که پس از یاسر عرفات به ریاست فتح و ریاست تشکیلات خودگردان رسیده بود قدرت خود را در مورد تعیین سیاستهای ملی و کنترل سرویسهای امنیتی حفظ کرده است، هر چند برای اجرای برنامه های مورد نظر خود و تأمین بودجه آنها به تصویب پارلمان زیر کنترل حماس نیاز دارد. اسماعیل هنیه از اعضای برجسته حماس مأمور تشکیل کابینه شد (Wilson, 2007).

در حالی که برخی گروه های فلسطینی و حتی دولتهای عربی خاورمیانه از مواضع گذشته خود در برابر اسرائیل مبنی بر نابودی آن کشور برگشته اند و سخنانی نیز در مورد

○ در حالی که برخی گروه‌های فلسطینی و حتی دولت‌های عربی خاورمیانه از مواضع گذشته خود در برابر اسرائیل مبنی بر نابودی آن کشور برگشته‌اند و سخنانی نیز در مورد عادی سازی روابط با اسرائیل داشته‌اند. تا آنجا که قطر گام‌های جدی برای برقراری روابط دیپلماتیک و اقتصادی با تل آویو برداشته است - پیروزی حماس بعنوان جنبشی که موجودیت اسرائیل را به رسمیت نشناخته و خواهان نابودی اسرائیل است، در تل آویو نگرانی‌های گسترده پدید آورده است.

سخنرانی گفت که طرح حمله به حزب... از مدتها پیش مورد نظر بوده است (خبرگزاری جمهوری اسلامی [الف]، ۱۳۸۵). بدین سان اسارت دو سرباز اسرائیلی از سوی حزب... تنها بهانه‌ای برای عملی کردن آن طرح بود. به هر رو اسرائیل پس از ۳۳ روز (یا به گفته‌ای ۳۴ روز) از آغاز جنگ، نیروهای خود را از جنوب لبنان فراخواند، در حالی که به هدف‌های مورد نظر خود ترسیده بود. این پدیده سبب بهبود جایگاه و اثرگذاری حزب... و دبیرکل آن سیدحسین نصر... در لبنان و منطقه شد.

در این شرایط تحولات منطقه به سویی کشیده شد که سبب افزایش قدرت ایران و شیعیان شد. «ولی نصر»، فرزند سید حسین نصر که عضو شورای روابط خارجی آمریکا و از مشاوران جورج بوش است می‌گوید: «جنگ [۳۳ روزه]، حزب... و ایران را به پرنفوذترین قدرتهای منطقه تبدیل کرد و شیعیان خشنود از پیروزی را به خیابانهای عراق، بحرین و عربستان کشاند. در این زمان بود که قدرتهای سنی مانند اردن، مصر و عربستان خود را غیر مؤثر و در کنار دیدند. حتی القاعده هم تنها تماشاگر قدرت گرفتن حزب... بود» (۱۳۸۵).

یکی از مهمترین مسائل خاورمیانه که همچنان ادامه

بوژه که این رویداد - از دید آثار نامطلوب آن بر اسرائیل - مورد نظر کاخ سفید است. یکی از تحلیلگران واشنگتن پست می‌نویسد:

«ورود حماس - که با عنوان جنبش مقاومت شناخته می‌شود - به سیاست... تلاشهای [محمود] عباس را برای گفتگو با اسرائیل در قالب طرح صلح مورد حمایت آمریکا که «نقشه راه» شناخته می‌شود سخت بغرنج و پیچیده می‌کند. حماس که در ۱۹۸۷ در نخستین خیزش (انتفاضه) فلسطینیان بعنوان شاخه‌ای از مجمع برادران مسلمان مصر تشکیل شده، بیش از آنکه به ایده دو دولت (فلسطین و اسرائیل) باور داشته باشد، به تشکیل کشور فلسطینی که شامل اسرائیل کنونی نیز می‌شود، گرایش دارد... رهبران حماس تصریح کرده‌اند که هیچ برنامه‌ای برای پیگیری گفتگوهای صلح یا خلع سلاح شاخه نظامی این جنبش - شروطی که اسرائیل برای آغاز گفتگوهای صلح در چارچوب نقشه راه تعیین کرده است - ندارد (Wilson, ibid).

لبنان در تابستان ۲۰۰۶ روزهای مهم و سرنوشت‌سازی داشت. ارتش اسرائیل برای سرکوب حزب... لبنان، یعنی جنبش مقاومت شیعیان جنوب که مورد پشتیبانی ج.ا. است، دست به حمله‌ای گسترده از زمین، هوا و دریا زدولی در میان شگفتی سیاستمداران و تحلیلگران مسائل خاورمیانه، نتوانست به اهداف خود برسد. البته ارتش اسرائیل سالها جنوب لبنان را در چنگ خود داشت، ولی با فشارهای جنگ فرسایشی و بهره‌گیری حزب... از تاکتیکهای نبرد نامتقارن ناگزیر شده بود پس از ۲۲ سال به اشغال لبنان پایان دهد.

در ژوئیه ۲۰۰۶ حزب... در عملیاتی دو سرباز اسرائیلی را اسیر کرد. این خبر را نخست تلویزیون المنار - ایستگاه تلویزیونی حزب... اعلام کرد و سپس منابع نظامی اسرائیلی آنرا تأیید کردند. در همان روز الممرت، نخست‌وزیر اسرائیل اعضای کابینه را برای یک نشست اضطراری فراخواند. در آن نشست کابینه اسرائیل حملات گسترده به لبنان برای آزادی دو سرباز را تصویب کرد (همشهری دیپلماتیک، ۱۳۸۵: ۲۲). الممرت در یک

دولت‌های شیعی (ایران و سوریه) و هواداران آنها از يك سو و دولت‌های سنی و غربی (اسرائیل، اروپا، ایالات متحده و اردن، عربستان، و مصر) و هواداران آنها از سوی دیگر است (برای آگاهی بیشتر در مورد بحران سیاسی لبنان نگاه کنید به (wikipedia [H], 2007).

سید حسن نصر... دولت سنیوره را حکومت «فلتمن» - سفیر آمریکا در بیروت - خواند (Fisk, 2007). او صدها هزار هوادار خود را - که با پیروزی بر اسرائیل در جنگ سی و سه روزه بر شمارشان افزوده شده بود - به تظاهراتی گسترده و صلح آمیز بر ضد دولت سنیوره فراخواند و اعلام کرد که این تظاهرات تا سرنگونی کابینه و تشکیل دولت وحدت ملی با مشارکت همه گروهها ادامه خواهد داشت. بر این پایه آنچه در لبنان جریان دارد در واشنگتن، تل آویو و پایتخت‌های عربی، تلاش دولت‌های شیعی برای کنار زدن دولت سنی و غربی سنیوره وانمود شده است.

افزایش قدرت و اثرگذاری ایران و شیعیان سبب واکنشهایی از سوی دیگر بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای شد که در اینجا واکنشهای ایالات متحده آمریکا و اسرائیل را بررسی می‌کنیم. البته بررسی همه واکنشهای برآمده از افزایش قدرت ایران و شیعیان به چیزی بیشتر از يك نوشتار پژوهشی نیاز دارد.

باید دانست که روابط میان کشورهای منطقه خاورمیانه سرشتی واقع‌بینانه دارد (نگاه کنید به: Nye, 2000:188-189) و از این رو هرگونه افزایش قدرت يك بازیگر، نگرانی دیگر دولت‌ها را برمی‌انگیزد. در شرایط کنونی منطقه، سه یا چهار کانون قدرت را می‌توان شناخت. در يك ضلع مثلث، ایران و سوریه (همراه با حزب... لبنان) قرار دارند. در ضلع دیگر کشورهای عربی سنی به رهبری عربستان و مصر و در ضلع سوم اسرائیل و ایالات متحده جای می‌گیرند. ایالات متحده هرچند از دید جغرافیایی در منطقه قرار ندارد، ولی به سبب جایگاه برجسته‌ای که خاورمیانه و بویژه خلیج فارس در سیاست خارجی و استراتژی امنیت انرژی ایالات متحده دارد و هم به سبب اینکه نیرویی که در منطقه پیاده کرده نیرومندترین ارتش خاورمیانه است، بعنوان يك بازیگر خاورمیانه‌ای مطرح است. ترکیه نیز يك بازیگر خاورمیانه‌ای به‌شمار می‌آید، ولی نگاهش بیشتر به سوی

○ لبنان در تابستان ۲۰۰۶ روزهای مهم و سرنوشت‌سازی داشت. ارتش اسرائیل برای سرکوب حزب... لبنان، یعنی جنبش مقاومت شیعیان جنوب که مورد پشتیبانی ج.ا. است، دست به حمله‌ای گسترده از زمین، هوا و دریازدولی در میان شگفتی سیاستمداران و تحلیلگران مسائل خاورمیانه، توانست به اهداف خود برسد.

دارد، بحران سیاسی لبنان است. پس از اینکه سوریه زیر فشار غرب و برخی گروه‌های لبنانی نیروهای خود را از لبنان بیرون برد، تلاش‌های گسترده‌ای انجام شد تا لبنان یکسره از دامنه نفوذ سوریه بیرون رود. بحران سیاسی کنونی برآیند چنین گرایش‌هایی است. هنگامی که رفیق حریری که از مخالفان حضور سوریه در لبنان بود، در رویدادی تروریستی کشته شد، اتهام کشتن او متوجه شیعیان لبنان، سوریه و حتی ایران شد. ترور پیرجمیل در بیست و یکم نوامبر در حومه مسیحی نشین بیروت نیز بر دامنه اتهامات افزود.

سرانجام در یکم دسامبر ۲۰۰۶ بحران سیاسی لبنان با درگیری دو جناح برجسته‌تر شد: گروه اکثریت از بیروان مذاهب سنی و دروزیها به رهبری سعد حریری (اتحاد چهارده مارس) که بر پارلمان چیره است - و مخالفان او که حزب... و جنبش امل شیعی طرفدار سوریه و ایران را در برمی‌گیرد. گروه‌های مسیحی میان دو طرف پخش شده‌اند. مخالفان کمابیش يك سوم کرسیهای کابینه را داشتند و از این رو بیرون رفتن شش وزیر شیعی، کابینه سنیوره را دچار بحران ساخت. کشته شدن جمیل، وزیر صنایع کابینه و جای خالی او نیز بر مشکلات سنیوره افزود. البته تشریح بحران سیاسی لبنان مورد نظر ما نیست، بلکه نکته مهم این است که این بحران نمونه روشنی از رقابت

روانی خود بر ضد ایران افزود و «رئیس جمهوری ایران را با هیتلر در یک ردیف قرار داد و حتی برنامه اتمی ایران را چالشی برای دولت یهود شناخت که از دید آنها کمتر از یک هولوکاست تازه در دست ساخت نیست» (Seal, 2007).
 آلمرت در پانزدهم نوامبر ۲۰۰۶ در یک سخنرانی گفت: «اگر ایران توانایی ساخت جنگ افزار هسته‌ای بیابد، که می‌دانیم در جستجوی آن است، ما وارد دور تازه‌ای از بی‌ثباتی می‌شویم که جهان تاکنون ندیده است... ما نمی‌توانیم صبر کنیم تا چنین چیزی رخ دهد. [او ادامه داد که] جهان نباید بیش از این جاه‌طلبی هسته‌ای ایران را تحمل کند.» او در آن سخنرانی از اعراب میانه‌رو خواست تا در برابر ایران متحد شوند؛... [او گفت: «مجموعه‌ای از کشورهای میانه‌رو می‌توانند و باید منافع و علایق مشترک خود را برای جلوگیری از کاهش ثبات در خاور میانه به دست ایران یکپارچه کنند. (China Daily, 2006).

تل آویو از مدت‌ها پیش برنامه‌ریزی کرده بود تا در فرصتی مناسب حزب... را از بهینه‌سیاسی لبنان کنار زند و چنین بود که جنگ سی و سه روزه رخ داد. این برنامه، در صورت پیروزی، از قدرت اثرگذاری ایران بر اسرائیل و دیگر گونیه‌های لبنان و حتی خاور میانه می‌کاست. به سخن دیگر، پیوندهای اقتصادی و سیاسی - استراتژیک میان ایران از یک سو و حزب... لبنان، سوریه و حماس از سوی دیگر به کشیده شدن یک کمربند امنیتی به گرد اسرائیل انجامید که آنرا از سه

اروپا است؛ با وجود این، از جهاتی می‌توان آنرا در کنار اسرائیل و آمریکا دانست زیرا به گفته دکتر مجتهدزاده، همپیمانی استراتژیک ترکیه و اسرائیل مانند یک عنصر ژئوپلیتیک در منطقه نمود یافته است. بازیگران دیگری چون اتحادیه اروپایی نیز در منطقه منافع دارند، ولی به جز انگلستان، توان اثرگذاری آنها نسبت به دیگر کشورهای یادشده کمتر است. در چنین فضایی افزایش قدرت ایران قدرتهای دیگر را نگران می‌سازد که در این پژوهش تنها به واکنشهای اسرائیل و آمریکا پرداخته خواهد شد.

واکنشها به رشد قدرت ایران و شیعیان

در منطقه:

اسرائیل:

در ماههای پایانی ۱۹۹۱ انبوهی از نوشته‌ها در اسرائیل درباره تهدید شدن آن کشور از سوی ایران منتشر شد و در پاره‌ای از آنها ایران را بزرگترین خطر برای امنیت ملی اسرائیل معرفی کردند. استراتژی امنیت ملی اسرائیل پس از فروپاشی شوروی، خطر ایران را (در کنار لیبی) تا پیش از خلع سلاح شدن) در مدار سوم خطر قرار داد (مدار نخست، خطر اتفاز و جنبشهای مقاومت فلسطینی و مدار دوم احتمال بروز جنگ با سوریه بر سر بلندیهای گولان معرفی شد. برای آگاهی بیشتر: امیری، ۱۳۸۵) تا آنجا که اسحق رابین - نخست‌وزیر اسرائیل در آن هنگام - بر این نکته انگشت گذاشت که بنیادگرایی ایران جایگزین خطر کمونیزم شده است (بازتاب [ب]، ۱۳۸۵). از این رو تلاش اسرائیل بر آن قرار گرفت که با بهره‌گیری از توانمندیهای خود و نفوذ لایبها در غرب قدرت منطقه‌ای ایران را مهار کند. به پیروی از خواست تل آویو، کشورهای غربی کوشیدند موقعیت منطقه‌ای ایران را خطری برای اعراب جلوه دهند و آنها را ترغیب کنند تا راه صلح با اسرائیل را در پیش گیرند.

لایبهای صهیونیستی از مدت‌ها پیش دست به تلاش گسترده برای خدشه‌دار کردن وجهه ایران در سطح جهان زده بودند. پس از آغاز کار دولت نهم و در پیش گرفته شدن مواضع تند و خشن در برابر اسرائیل، تل آویو بر جنگ

○ یکی از مهمترین مسائل خاور میانه که همچنان ادامه دارد، بحران سیاسی لبنان است. پس از اینکه سوریه زیر فشار غرب و برخی گروههای لبنانی نیروهای خود را از لبنان بیرون برد، تلاشهای گسترده‌ای انجام شد تا لبنان یکسره از دامنه نفوذ سوریه بیرون رود. بحران سیاسی کنونی برآیند چنین گرایشهایی است.

سو در برمی گیرد. در چنین وضعی تل آویو می کوشد حزب... را از صحنه بیرون کند و یکی از ستونهای استراتژی ایران بر ضد اسرائیل را بشکند؛ شاید با کنار رفتن حزب...، این استراتژی بی اثر شود. حملات اسرائیل در تابستان ۲۰۰۶ گامی برای رسیدن به این هدف استراتژیک شمرده می شود؛ هدفی که به دست نیامد.

از دیگر آثار افزایش قدرت ایران و شیعیان در منطقه، پیدایش گرایشهایی در تل آویو برای نزدیک شدن به اعراب است. سلیمان فرنجیه رئیس جمهوری پیشین لبنان فاش کرد که: برخی از شخصیت‌های لبنانی با شیمون پرز معاون اول نخست وزیر اسرائیل برای توطئه چینی و ضربه زدن به حزب... دیدار کرده اند... او گفت که ولید جنبلاط [از گروه چهارده مارس لبنان] با دولتمردان تل آویو دیدار داشته است» (ایران، ۱۳۸۵). افزون بر برخی از دولتمردان لبنانی، ترکی فیصل، سفیر پیشین عربستان در آمریکا دیداری با برخی یهودیان چپگرای اسرائیلی در نخستین مرکز «قیصر ضد یهود» در واشنگتن داشته است... تا مارا ویتز^۳ از پژوهشگران مرکز سابان^۴ در مرکز پژوهشی بروکینگز [واشنگتن] گفته است که چه بسا پروسه پیشین صلح خاورمیانه این بار نیز میان کشورهای عربی و اسرائیل اجرا شود (Kriger, 2007). شایعاتی نیز وجود دارد که شاهزاده بندر بن سلطان از بلندپایگان عربستان با افرادی از کابینه آلمرت دیدار کرده است (Sick, 2007). آنگلامرکل نیز در همان دوران در سفری که به خاورمیانه داشت بروز گرایشهایی در میان اعراب برای حل و فصل کامل اختلافها با اسرائیل را مطرح کرده بود (Fisher, 2007).

تل آویو دست به اقدامات گسترده‌ای برای سست کردن موقعیت حماس زده است. اسرائیل از يك سو در برقراری تحریم اقتصادی غرب بر ضد حماس نقش برجسته‌ای داشته است و از سوی دیگر بر خورد ملایمتری در برابر دیگر احزاب و گروههای فلسطینی که مواضع نرمتری دارند، نشان داد. «در دیدار محمود عباس و ایهود آلمرت که نخستین بار پس از نخست وزیری آلمرت و در محل اقامت او انجام شد، آلمرت به عباس قول داد که برای تحکیم جایگاه او و نشان دادن حسن نیت خود اقداماتی انجام دهد. در آن زمان، آنان در مورد تجدید روند گفت و گوهای سازش، گسترش

آتش بس به کرانه باختری و آزاد کردن ۱۰۰ میلیون دلار از درآمدهای مالیاتی فلسطینیان که از سوی اسرائیل پس از به قدرت رسیدن حماس مسدود شده بود، به توافقاتی دست یافتند» (ایران نیوز، ۱۳۸۵). هدف تل آویو بی گمان سست کردن موقعیت حماس و برقراری تعادل در درون تشکیلات فلسطینی است. پشتیبانی تل آویو از ابومازن و جنبش فتح از عوامل مؤثر در بروز درگیریهای خشونت آمیز میان این جنبش و حماس بود، به گونه‌ای که سرانجام حماس به تشکیل کابینه وحدت ملی با حضور فتح و دیگر گروههای فلسطینی تن داد. در پی توافقاتی مکه، کابینه فلسطین از انحصار حماس بیرون آمد و در کابینه تازه ۱۲ وزیر از حماس، ۷ وزیر از فتح و ۷ وزیر نیز از دیگر احزاب و گروههای فلسطینی حضور یافتند (خبرگزاری جمهوری اسلامی [ب]، ۱۳۸۵). با وجود توفیق تل آویو در سست کردن دولت هنیه، جنبش حماس اعلام کرد «با وجود توافقنامه تقسیم قدرت با جنبش فتح، این جنبش همچنان به از میان بردن اسرائیل متعهد است. [حماس در این بیانیه اعلام داشت] ما به عهدمان برای ادامه جهاد و مقاومت تا آزادی فلسطین وفادار هستیم (حماس، ۱۳۸۵).

○ لایبهای صهیونیستی از مدت‌ها پیش

دست به تلاش گسترده برای خدشه دار کردن وجهه ایران در سطح جهان زده بودند. پس از آغاز کار دولت نهم و در پیش گرفته شدن مواضع تند و خشن در برابر اسرائیل، تل آویو بر جنگ روانی خود بر ضد ایران افزود و «رئیس جمهوری ایران را با هیتلر در يك ردیف قرار داد و حتی بر نامه اتمی ایران را چالشی برای دولت یهود شناخت که از دید آنها کمتر از يك هولوکاست تازه در دست ساخت نیست».

ایالات متحده آمریکا:

اشغال عراق از سوی نیروهای ایالات متحده و کشورهای همدست آن، زمینه‌ساز رویدادهایی پیچیده در عراق شد و بازخوردهای پرشماری در دیگر کشورهای منطقه داشته است. برای نمونه، رویدادهای عراق مهمترین متغیر در تحلیل شکست جمهوریخواهان در انتخابات کنگره آمریکا بوده است و حتی به سبب این رویدادها تظاهرات ضد جنگ در نقاط گوناگون جهان برپا شد. هر چند واشنگتن در تحلیل آثار جنگ به درستی عمل کرده، اما بی‌گمان از مهمترین اولویتهای واشنگتن، ستیز با قدرت رو به افزایش ایران است که بر پایه پیوندهای گسترده مذهبی و سیاسی در منطقه شکل گرفته است. «ولی نصر» در این باره می‌گوید: «امروزه مهمترین چالش ایالات متحده در خاورمیانه بی‌ثبات، درك قدرت گیری شیعیان در سراسر منطقه است. حمله به عراق سر آغاز روندی بود که دیگر به مرزهای آن محدود نمی‌شود. از لبنان تا خلیج فارس، شیعیان از راه انتخابات مسالمت آمیز یا جدالهای خونین حضور خود را تحمیل می‌کنند. مقتدی صدر و سپاه مهدی‌اش همزمان با گسترش جنگ فرقه‌ای در عراق، جنگ تابستانی حزب... با اسرائیل، سرسختی ایران در برنامه اتمی‌اش و نیز تلاش حزب... برای سرنگون کردن دولت غربگرای سنبوره، ثابت می‌کند که شیعیان عنوان اختیار را در ۲۰۰۶ از آن خود کرده‌اند» (نصر، ۱۳۸۵).

واشنگتن ایران را متهم می‌کند که ناآرامیها را در عراق برمی‌انگیزد، از حزب... در جنگ ۳۳ روزه پشتیبانی کرده است، و با جدیت برنامه‌ای اتمی را که ادعا می‌کند صلح آمیز است پی می‌گیرد؛ اما جهانیان سخت نگرانند که مبادا آن تلاشها دستیابی به جنگ افزار هسته‌ای را نشانه گرفته باشد و در سایه همین اتهامات بوده که تلاشهای گوناگون برای مهار و محدود کردن قدرت ج.ا.ایران صورت گرفته است که در زیر به آنها اشاره می‌شود:

از هنگام مطرح شدن پرونده هسته‌ای ایران، این امر همچون ابزاری برای زیر فشار گذاشتن تهران از سوی واشنگتن به کار رفته است. پس از اینکه محمد البرادعی (دبیر کل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی) پرونده ایران را به

○ بی‌گمان از مهمترین اولویتهای واشنگتن، ستیز با قدرت رو به افزایش ایران است که بر پایه پیوندهای گسترده مذهبی و سیاسی در منطقه شکل گرفته است. «ولی نصر» در این باره می‌گوید: «امروزه مهمترین چالش ایالات متحده در خاورمیانه بی‌ثبات، درك قدرت گیری شیعیان در سراسر منطقه است. حمله به عراق سر آغاز روندی بود که دیگر به مرزهای آن محدود نمی‌شود. از لبنان تا خلیج فارس، شیعیان از راه انتخابات مسالمت آمیز یا جدالهای خونین حضور خود را تحمیل می‌کنند.»

شورای امنیت فرستاد، زمینه بهتری برای اعمال نفوذ واشنگتن فراهم شد. در گروه ۵+۱ (پنج عضو دائم شورای امنیت و آلمان که طرفهای گفت‌وگو با ایران هستند) موضع آمریکا و انگلستان از دیگران تندتر است. سرانجام ایالات متحده توانست قطعنامه ۱۷۳۷ را - با اینکه برای تأمین نظر مسکو و پکن بارها اصلاح شده بود - به تصویب برساند. هر چند این قطعنامه از دید برخی پژوهشگران توان بازدارندگی لازم را ندارد و تحریمها را تنها به تحریم صادرات تکنولوژی هسته‌ای و تکنولوژی موشکهای بالستیک محدود کرده است، ولی آنچه برای ایالات متحده بیش از هر چیز اهمیت دارد، افزایش ظرفیتها برای بهره‌برداریهای تبلیغاتی است. این اقدامات برای کاهش جایگاه منطقه‌ای ایران اثری ویژه دارد. صدور قطعنامه دوم (۱۷۴۷) در مورد برنامه هسته‌ای ایران نیز گامی در راستای همین استراتژی شمرده می‌شود.

اقدام دیگری که بوش برای رویارویی با ایران در نظر گرفته است، تشویق هالیوود به تولید فیلمهای ضد ایرانی است. امروزه نقش سینما، تلویزیون و رسانه‌ها در

بانکها چون بار کلیز^۵، HSBC و RBS زیر فشار قرار گرفتند تا همکاریهای خود را با ایران قطع کنند. افزون بر این، واشنگتن در پایان سال ۲۰۰۶ بانک صادرات ایران را برای همکاری و دادن کمک مالی به حزب... لبنان تحریم کرد» (خبرگزاری آفتاب، ۱۳۸۵).

ایالات متحده آمریکا همچنین نیروهای خود را در خاورمیانه و خلیج فارس افزایش داده است. ایالات متحده دو ناو هواپیمابر خود را در خلیج فارس مستقر ساخته است. پنتاگون به تازگی نیز کشتیهای جنگی دیگری به منطقه گسیل داشته و در پوشش تمرینهای دریایی با برخی کشورهای جنوبی خلیج فارس سیستم دفاع ضد موشکی پاتریوت در اختیار آنها گذاشته است» (Rubin, 2007). گری سیک^۶ از اعضای شورای امنیت ملی آمریکا در این زمینه می گوید: «فکر می کنم وجود سیستم دفاعی موشکی برای آن است که اثبات کنیم ایالات متحده برای دفاع از کشورها در صورتی که وارد منازعه شوند، آماده است» (2007). بی گمان یکی از هدفها در این زمینه، کاهش دادن ضریب آسیب پذیری کشورهای عربی در برابر موشکهای بالستیک ایران همچون انواع موشکهای شهاب است. این تمرینها به ظاهر برای جلوگیری از قاچاق جنگ افزار و تکنولوژی موشکی انجام شد و واکنشهایی در تهران برانگیخت. اکنون ایالات متحده نزدیک به ۲۰۰ هزار نیروی نظامی در ۳۳ پایگاه در خاورمیانه دارد (رحیم صفوی، ۱۳۸۵) که از آن میان ۱۳۴ هزار تن در عراق مستقر هستند (Zakkaria, 2006).

کاخ سفید از چندی پیش استراتژی تازه ای برای رویارویی با قدرت رو به افزایش ایران در پیش گرفته است. این استراتژی بر تشکیل ائتلافی از کشورهای عرب میانه رو در برابر ایران استوار است. سیک می گوید «یک استراتژی استوار بر اتحاد غیر رسمی ایالات متحده آمریکا، اسرائیل و اعراب بر ضد ایران در حال گسترش است» (Sick, 2007). او که بنیانگذار و مدیر «پروژه خلیج [فارس] ۲۰۰۰»^۷ - برای بررسی همه سویه درباره کشورهای حوزه خلیج فارس - بوده است، در مصاحبه ای با «برنارد گوردن»^۸ از شورای روابط خارجی آمریکا گفته است: «اتحاد غیر رسمی میان آمریکا، اسرائیل و اعراب سنتی نه یک سیاست که یک

○ واشنگتن ایران را متهم می کند که ناآرامیها را در عراق برمی انگیزد، از حزب... در جنگ ۳۳ روزه پشتیبانی کرده است، و با جدیت برنامه ای اتمی را که ادعا می کند صلح آمیز است پی می گیرد؛ اما جهانیان سخت نگرانند که مبادا آن تلاشها دستیابی به جنگ افزار هسته ای را نشانه گرفته باشد و در سایه همین اتهامات بوده که تلاشهای گوناگون برای مهار و محدود کردن قدرت ج.ا. ایران صورت گرفته است.

آماده سازی افکار عمومی برای پشتیبانی از سیاستهای ملی انکار ناشدنی است. بنیادهای سینمایی در آمریکا، بویژه هالیوود، مدتها پیش از اشغال عراق فیلمهایی بر ضد صدام ساختند. به نظر می رسد که چنین برنامه ای در مورد ایران نیز در دست اجرا است. هدف از ساخت این فیلمها، آلودن چهره بین المللی ج.ا. ایران و معرفی ایرانیان بعنوان ملتی واپسگرا، خشن و خطرناک است، چنانکه در گذشته نیز فیلم «بدون دختر هرگز» ساخته شده بود. به تازگی فیلمهایی چون «اسکندر» و «۳۰۰» در آمریکا تولید شده که در آنها ایرانیان غیر متمدن و خشونت گرا و انمود شده اند. حتی فیلم ۳۰۰، ایرانیان باستان را برده دار معرفی می کند، در حالی که به گواه تاریخ، نظام برده داری در ایران هیچ گاه وجود نداشته است.

اقدام دیگر واشنگتن در این زمینه، تحریم بانکی ایران است. به گزارش آسوشیتدپرس «در یک سال گذشته مقامهای دولت بوش شماری از بانکهای اروپا و آسیا را مجاب کرده اند تا جلوی دسترسی چند بانک ایران (و کره شمالی) به سیستم مالی بین المللی را بگیرند. هری پاولسون معاون خزانه داری آمریکا و دیگران این موضوع را برای بانکها در سراسر جهان روشن ساختند. بر این پایه برخی از

حکومت ایران است. . . . این گروه با یک کمیته رهبری به همراه دو تن از کارشناسان مسائل خاورمیانه مدیریت می‌شود: جیمز جفری - معاون وزارت خارجه در امور خاور نزدیک که نقش رهبری در مورد خط مشی آمریکا در عراق را بر عهده داشته و ایوت ابرامز معاون شورای امنیت ملی آمریکا برای استراتژی جهانی دموکراسی و میشل دورن از کارشناسان مسائل خاورمیانه رهبری این گروه را دارند. الیزابت چنی، دختر دیک چنی نیز یکی از اعضای این گروه است. . . . در اکتبر ۲۰۰۶ چند مقام آمریکایی به عمان، امارات عربی متحده و بحرین رفتند تا ببینند چگونه می‌توانند توان نظامی این کشورها را افزایش دهند» (بازتاب [ج]، ۱۳۸۵).

آمریکا دست به تلاش گسترده برای محدود کردن قدرت و نفوذ منطقه‌ای ایران زده است. واشنگتن در نظر دارد در چارچوب استراتژی مهار کردن ایران، به رویارویی با نفوذ این کشور در عراق، لبنان و فلسطین بپردازد و با تاکتیکهایی می‌کوشد نفوذ ایران را کم‌رنگ کند.

در عراق: واشنگتن برای محدود کردن گستره نفوذ تهران در عراق دست به بازداشت مقامات رسمی جمهوری اسلامی می‌زند. یک روز پس از صدور قطعنامه ۱۷۳۷ شورای

○ اقدام دیگری که بوش برای رویارویی با ایران در نظر گرفته است، تشویق هالیوود به تولید فیلمهای ضد ایرانی است. امروزه نقش سینما، تلویزیون و رسانه‌ها در آماده‌سازی افکار عمومی برای پشتیبانی از سیاستهای ملی انکارناشدنی است. بنیادهای سینمایی در آمریکا، بویژه هالیوود، مدت‌ها پیش از اشغال عراق فیلمهایی بر ضد صدام ساختند. به نظر می‌رسد که چنین برنامه‌ای در مورد ایران نیز در دست اجرا است.

استراتژی است. . . . این استراتژی برای هر سه گروه مزیت‌هایی دارد. از یک سو سه جناح عربی - عربستان، مصر و اردن - از افزایش قدرت ایران و شیعیان در خاورمیانه نگرانند. اسرائیل نگرانیهای بسیار در مورد ایران دارد که خواهان داشتن رابطه با تل‌آویو نیست و فکر می‌کند ایالات متحده از راه تمرکز بر موضوع ایران، می‌خواهد برخی از توجهات به اوضاع عراق را که به صورت مسئله‌ای پیچیده درآمده است منحرف کند (Sick, ibid).

بر این پایه، کاندولیزا رایس در هفته پایانی ژانویه ۲۰۰۷ چارچوب تازه‌ای که آنرا «صفر آرایی دوباره»^۹ دولتهای خاورمیانه برای مهار کردن ایران و نمایندگان و پشتیبانان مسلمان و رادیکال آن می‌خواند، به گونه فشرده طراحی کرد. . . . او گفت: در واقع پس از جنگ لبنان، خاورمیانه، شناسایی عناصر تندروی همپیمان ایران را آغاز کرده است که شامل سوریه، حزب . . . و حماس هستند. از سوی دیگر، هدفهای این تندروی - لبنان، عراق و فلسطین و آنها که خواهان ایستادگی اند مانند عربستان، مصر و اردن - هستند. رایس گفته است: صف آرایی دوباره نیروها در خاورمیانه با تلاشهای آمریکا برای برقراری صلح میان اعراب پیوند خورده است. او هر دو سورا تشویق کرده است تا موضوعات باقی مانده^{۱۰} مانند چگونگی مرزها، وضع اورشلیم و حقوق فلسطینیان در تبعید برای بازگشت به سرزمینشان - پیش از آنکه گفت وگوهای نقشه راه در بن‌بست قرار گیرد - پیگیری کنند (Ignatius, 2007).

از ماههای پایانی سال ۲۰۰۵ یک گروه رسمی آمریکایی، هماهنگی برای چگونگی فشار آوردن بر ایران و القای خطر هسته‌ای و همچنین افزایش توان نظامی کشورهای عربی همکار آمریکا مانند عربستان، امارات عربی متحده و بحرین را در دستور کار قرار داده است. روزنامه «بوستون گلاب» فاش کرد که این گروه که «گروه عملیاتی خط مشی ایران و سوریه» نام دارد هماهنگی لازم را در مورد برنامه‌های دیگر نیز انجام می‌دهد. کمک به مخالفان جمهوری اسلامی و ایجاد یک جنبش جهانی در رابطه با دست داشتن ایران در بمب‌گذاری تروریستی ۱۹۹۴ در آرژانتین (آمیا) از جمله اقدامات این گروه است. . . . یکی از دولتمردان پیشین آمریکا نیز مدعی شد که یکی از هدفهای این گروه تغییر

بازنشستگی خود را دریافت کنند و رهبری گروه‌های سنی را به دست گیرند. البته این مورد از سوی شیعیان با بدگمانی همراه بود» (بازتاب [د]، همان).

در لبنان:

هنگامی که اسرائیل در تابستان ۲۰۰۶ به جنوب لبنان حمله کرد، واشنگتن تدابیری اندیشید تا تل آویو با دست باز برنامه‌های خود را در آنجا اجرا کند. از ۱۲ ژوئیه که جنگ آغاز شد تا سی‌ام همان ماه که حمله به روستای قانا-با ۶۰ کشته که بیشتر زن و کودک بودند- صورت گرفت، واشنگتن گامی مؤثر برای پایان دادن به تجاوز ارتش اسرائیل بر نداشت (نگاه کنید: همشهری دیپلماتیک، ۱۳۸۵: ۲۲). ریس در یک سخنرانی گفته بود که جنگ لبنان همچون دردهای زایمان تولد خاورمیانه جدید است. در واقع واشنگتن برای تغییر ژئوپلیتیک خاورمیانه، کنار زدن بازیگران مخالف سیاستهای خود را در برنامه دارد. گفتیم که چگونه روابط حزب... و دولت مرکزی لبنان تیره شد و به یک بحران سیاسی در آن کشور انجامید. دولت

○ در سالهای آغازین سده بیست و یکم در خاورمیانه دگرگونیهای مهمی روی داد. اشغال افغانستان و عراق زمینه را برای جهش استراتژیک ایران و گسترش نقش آفرینی شیعیان در منطقه فراهم آورد. جنگ سی و سه روزه اسرائیل با حزب... و ناکامی اسرائیل در شکست دادن آن، توانمندی شیعیان را بیش از پیش نمایان ساخت. پیش آمدن این وضع سبب بروز واکنشهایی در تل آویو و واشنگتن شده است. اسرائیل، رسانه‌های وابسته به آن و لابیهای صهیونیستی در تحریک غرب و بزرگنمایی خطرهای ایران هسته‌ای نقش چشمگیری داشته‌اند و دارند.

امنیت، آمریکا با اعلام بازداشت چند مقام کنسولی ایران در اربیل دور تازه‌ای از فشارها بر تهران را آغاز کرد. به گفته کاندولیزا رایس این اقدام به دستور مستقیم بوش انجام شده است. یکی از مقامات دولت بوش ادعا کرد که ایرانیان دستگیر شده مظنون به عضویت در نیروهای قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران هستند (بازتاب [ه]، ۱۳۸۵). همچنین رپوده شدن جلال شریفی، دبیر دوم سفارت ایران در بغداد نیز به آمریکاییان نسبت داده می‌شود. «حسن کاظمی قمی- سفیر ایران در بغداد- گفت که رباپندگان، خودروهایی آمریکایی داشته‌اند. این سخنان در تلویزیون دولتی ایران مطرح شد» (Abdul - Zahra, 2007).

تاکنیک دیگر ایالات متحده در عراق پشتیبانی از گروه‌های غیر شیعی برای ایجاد موازنه و تعادل قدرت در درون حاکمیت عراق است. چنان که گفته شد، «اتلاف عراق یکپارچه» که دربرگیرنده مهمترین احزاب و گروه‌های شیعی عراق است، توانست در انتخابات بیشترین آراء را به دست آورد و دولت را تشکیل دهد. پیش بینی می‌شد که واشنگتن برای رویارویی با نفوذ ایران، دموکراسی سازی را کنار نهد و از گروه‌های غیر شیعی پشتیبانی کند. اما چنین می‌نماید که آمریکا بر توازن درونی تأکید دارد. پل برمر حاکم سیاسی پیشین عراق، اهل سنت را به انزوا راند و حزب بعث را غیر قانونی اعلام کرد... سپس زلمای خلیل زاد- سفیر آمریکا در عراق که خود یک سنی افغانی تبار است- با توجه به برخوردهایی که ارتش آمریکا با سپاه مهدی (نیروهای مقتدی صدر) داشته است، مبارزان شیعه را جایگزین شبه نظامیان سنی و القاعده کرد و آنها را بزرگترین خطر برای عراق خواند. آنها حتی به نوری مالکی نخست وزیر فشار آوردند تا شبه نظامیان شیعه را خلع سلاح کند (بازتاب [د]، ۱۳۸۵).

تاکنیک کاخ سفید این است که گروه‌های سنی مذهب را وارد حاکمیت کند تا نخست، گرایش شبه نظامیان سنی و گروه‌های سیاسی اهل سنت به ستیز عملی و حملات تروریستی کاهش یابد؛ دوم، دولت شیعی عراق تضعیف شود که خود به معنی کاهش نفوذ ایران است. «بر این اساس حتی برخی اعضای حزب بعث نیز به همکاری فراخوانده شدند که به مشاغل پیشین خود بازگردند و حقوق

مشارکت و فتح و دیگر گروه‌ها را بپذیرد.

بهره سخن:

در سالهای آغازین سده بیست و یکم در خاورمیانه دگرگونی‌های مهمی روی داد. اشغال افغانستان و عراق زمینه را برای جهش استراتژیک ایران و گسترش نقش آفرینی شیعیان در منطقه فراهم آورد. جنگ سی و سه روزه اسرائیل با حزب... و ناکامی اسرائیل در شکست دادن آن، توانمندی شیعیان را بیش از پیش نمایان ساخت. پیش آمدن این وضع سبب بروز واکنشهایی در تل آویو و واشنگتن شده است. اسرائیل، رسانه‌های وابسته به آن و لابی‌های صهیونیستی در تحریک غرب و بزرگنمایی خطرهای ایران هسته‌ای نقش چشمگیری داشته‌اند و دارند. تلاش برای از میان برداشتن حزب... در جنگ تابستان ۲۰۰۶ گامی در جهت تغییر ژئوپلیتیک منطقه در راستای هدفهای مورد نظر بوده است. چنانچه این هدف تحقق می‌یافت، توان اثرگذاری ایران بر اسرائیل و تحولات لبنان محدودتر می‌شد. از سوی دیگر اسرائیل می‌کوشد با پشتیبانی از گروه‌های میانه‌روی فلسطینی و افزایش تنش و بحران در تشکیلات خودگردان، بر حماس فشار آورد تا مواضع خود را در برابر اسرائیل تعدیل کند یا تغییر دهد. این حمایتها سبب تشدید بحران در دولت فلسطینی و پذیرش طرح تشکیل دولت وحدت ملی از سوی حماس شده است. دیگر اینکه تل آویو تلاش دارد کشورهای عرب میانه‌روی منطقه را به صف‌بندی در برابر تهران برانگیزد. در این راستا هزار چندگانه اخبار دیدار مقامات عربی با سیاستمداران اسرائیلی به گوش می‌رسد.

واشنگتن نیز از افزایش قدرت منطقه‌ای ایران نگران است و استراتژی مهار کردن ایران را در عرصه‌های گوناگون نمایان کرده است. فشار بر ایران در زمینه برنامه هسته‌ای اش و صدور قطعنامه‌های ۱۷۳۷ و ۱۷۴۷ شورای امنیت، فشار بر بانکهای بین‌المللی برای قطع همکاریهای خود با ایران و مؤسسات مالی ایرانی، تحریم بانکهای ایرانی مانند بانک صادرات، تولید فیلمهای ضد ایرانی برای تخریب چهره ایران در برابر افکار عمومی

بوش می‌کوشد نفوذ حزب... را محدود کند. فوآد سنیوره، نخست‌وزیر لبنان مورد پشتیبانی واشنگتن است. جرج بوش گفته است که برای پیدا کردن کشندگان حریری، و درست بودن اتهامات بر ضد سوریه و ایران و همپیمانان آنها (حزب...) باید پژوهشهای گسترده صورت گیرد. نیکلاس برنز از دولت آمریکا در واکنش به ترور جمیل گفته است که مانگران کشتارها در قالب عملیات تروریستی بر ضد دولت سنیوره هستیم (Fisk, 2007).

همچنین کاخ سفید کمکی ۵۰۰ میلیون دلاری در اختیار سنیوره گذاشت. «واشنگتن پست» به نقل از مقامات دولتی آمریکا نوشته است که این بخشی از کمک یک میلیاردی آمریکا به دولت سنیوره است که در محاصره مخالفانش قرار دارد... واشنگتن ۳۰۰ خودروی زرهی «هامر» نیز در اختیار بیروت گذاشته است که این رقم تا سال آینده به یک‌هزار خودرو افزایش می‌یابد (ایران، ۱۳۸۵: ۵) پس از تشدید بحران، در رویدادی که به کشته شدن چهار تن انجامید، ایالات متحده، فرانسه و عربستان کمکی به مبلغ ۷/۶ میلیارد دلار در اختیار سنیوره گذاشتند (Ignatius, 2007). همه این کارها در راستای نگهداری دولت سنی و غربگرایی سنیوره در برابر حزب... و رهبر آن سید حسن نصر... بوده است.

در فلسطین:

هنگامی که حماس در انتخابات پارلمانی پیروز شد، سیاستمداران آمریکایی اعلام کردند که نمی‌خواهند با دولت حماس همکاری کنند زیرا واشنگتن، تل آویو و اتحادیه اروپایی آنرا جنبشی تروریستی می‌شناسند (نگاه کنید به: [J], 2007, wikipedia). کاندولیزا رایس وزیر خارجه آمریکا در واکنش به پیروزی حماس گفت: یک حزب نمی‌تواند یک پا در سیاست و پای دیگر در تروریسم داشته باشد (Wilson, 2007). غرب برای کاهش قدرت حماس دست به تحریم دولت فلسطین و تعویق کمکهای اقتصادی به آن زد تا بتواند این جنبش را به تغییر مواضع خود در برابر اسرائیل وادارد. از سوی دیگر، واشنگتن در تلاشی همسو با تل آویو از محمود عباس پشتیبانی کرد تا حماس تشکیل دولت وحدت ملی با

داخلی و بین‌المللی، افزایش نیروها در خاورمیانه بویژه خلیج فارس، برگزاری تمرینهای مشترک نظامی با کشورهای عرب جنوب خلیج فارس و واگذاری سیستم موشکی دفاع ضد موشکی پاتریوت به آنها، پشتیبانی از گروههای غیر شیعی در عراق برای ورود به حوزه قدرت، بازداشت مقامهای ایرانی در عراق، پشتیبانی از دولت غربگرای سنپوره و متهم کردن ایران و متحدان آن به دست داشتن در ترور شخصیت‌های سیاسی در لبنان و تحریم مالی حماس و پشتیبانی از گروهها و احزاب میانه روی فلسطینی و... همه از اقدامات واشنگتن برای مهار کردن جمهوری اسلامی و کاهش قدرت منطقه‌ای ایران است. بی‌گمان تاکتیکهای آمریکا برای مهار کردن ایران به اینها محدود نخواهد ماند و پیش‌بینی می‌شود که پروسه فشار بر ایران همچنان ادامه یابد.

پانوشتها:

1. Great Middle East Plan
2. Palestinian Legislative Council
3. Tamara Witts
4. Saban Center
5. Barclays
6. Gary Sick
7. Gulf 2000 project
8. Bernard Gwertzman
9. Realignment
10. Final - Status Issues

منابع:

- آذرنامه ایران (۱۳۸۲) جنگ قدرتها بر سر عراق. در: [www. did. ir](http://www.did.ir)

- احمدی، حمید (۱۳۷۷) «طالبان: ریشه‌ها، علل ظهور و عوامل رشد». اطلاعات سیاسی-اقتصادی. شماره‌های ۱۳۲-۱۳۱.

- ایران نیوز (۱۳۸۵) «گام سازش ابومازن برای نزدیکی به آمریکا». [www. iran/ news/ paper. com/ 1385/851004/html/ nation/ html](http://www.iran/news/paper.com/1385/851004/html/nation/html).

- امیری، حسین (۱۳۸۵) «پایان ابهام هسته‌ای رژیم صهیونیستی؛

انگیزه‌ها و دلایل برخورداری». در:

[www. mehrnews. com/ fa/ newsdetail. aspx? news ID= 422624](http://www.mehrnews.com/fa/newsdetail.aspx?newsID=422624).

- بازتاب [الف] (۱۳۸۵)، «جریان ارتجاعی منطقه قدرت ایران را نمی‌پذیرد». در

[www. baztab. com](http://www.baztab.com)

- بازتاب [ب] (۱۳۸۵)، «آقای بلر آزموه را آزمودن خطاست». در:

[www. baztab. com](http://www.baztab.com) (کد مطلب: ۵۷۰۸۰)

- بازتاب [ج] (۱۳۸۵) «بعد از بیکر - همیلتون: تشکیل گروه جدید برای مطالعه ایران». در:

[www. baztab. com](http://www.baztab.com)

- بازتاب [د] (۱۳۸۵) «گسترش بی‌اعتمادی شیعیان عراق به آمریکا». در:

[www. Baztab. com](http://www.Baztab.com) (کد مطلب: ۵۶۹۴۹)

- بازتاب [ه] (۱۳۸۵) «آمریکا چند دیپلمات ایرانی را در عراق بازداشت کرد». در:

[www. baztab. com](http://www.baztab.com) (کد مطلب: ۵۶۲۷۶)

- حماس (۱۳۸۵) «متعهد به نابودی اسرائیل هستیم». در:

[www. hamshahri. net/ news/ ?id= 18403](http://www.hamshahri.net/news/?id=18403)

- خبرگزاری جمهوری اسلامی [الف]، اخبار ساعت ۲۱، (۱۳۸۵/۱۲/۲۰)

- خبرگزاری جمهوری اسلامی [ب] (۱۳۸۵) اخبار ساعت ۱۳ شبکه خبر (۱۳۸۵/۱۲/۲۷)

- خبرگزاری آفتاب، (۱۳۸۵) «استراتژی دوم آمریکا در قبال ایران چیست». در:

[www. aftabnews. ir/ vsnhn- ynu 31g2. fd3. tzn2t2. html](http://www.aftabnews.ir/vsnhn-ynu31g2.fd3.tzn2t2.html)

- رحیم صفوی (۱۳۸۵) «۲۰۰ هزار نیروی آمریکایی در منطقه به شدت آسیب پذیرند». در:

[www. farsnews. com/ newstext. php?nn=8508300410](http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=8508300410)

- روزنامه ایران، (۱۳۸۵/۱۰/۳)، کمک ۵۰۰ میلیون دلاری بوش به دولت سنپوره

- نصری مشگینی، قدیر (۱۳۷۷) «استیلا طالبان بر افغانستان و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران». اطلاعات سیاسی - اقتصادی. ش ۱۳۳-۱۳۴.

- نصر، ولی (۱۳۸۵) «هراس آمریکا از محور شیعی». ترجمه خبرگزاری آفتاب. در:

- Seal, Patrick (2007) "Dengerous time for the Middle east", at:
[http:// arshive. gulfnews. com/articles/ 07/02/02...](http://arshive.gulfnews.com/articles/07/02/02...)
[February 2, 2007]
- Wikipedia [A]. (2006). "Invation of Afghanistan". at:
[Fftp:// en. wikipedia. org/wiki/United - States- invation - of - Afghanistan](Fftp://en.wikipedia.org/wiki/United_-_States_-_invaton_-_of_-_Afghanistan).
- Wikipedia [B]. (2006). "invation of Iraq". at:
[Fftp:// en. wikipedia. org/wiki/2003- invaton -of- Iraq](Fftp://en.wikipedia.org/wiki/2003- invaton -of- Iraq).
- Wikipedia [C], (2007). "List of Countries by Population". at:
[http; // enwikipedia. org/ wiki/list-of-countries-by-population](http://en.wikipedia.org/wiki/list-of-countries-by-population).
- Wikipedia [D], (2007) "Bahrain". at:
[http:// enwikipedia. org/wiki/Bahrain](http://en.wikipedia.org/wiki/Bahrain).
- Wikipedia [E], (2007) "Politics in Iraq", at:
[http:// en wikipedia. org/ wiki/politics-in- Iraq](http://en.wikipedia.org/wiki/politics-in- Iraq).
- Wikipedia [F], (2007) "United Iraqi Alliance". at:
[http:// enwikipedia. org/wiki/ united- iraqi- alliance](http://en.wikipedia.org/wiki/ united- iraqi- alliance).
- Wikipedia [G], (2007) "Election in Bahrain". at:
[http:// enwikipedia. org/ wiki/election- in- bahrain](http://en.wikipedia.org/wiki/election- in- bahrain).
- Wikipedia [H], (2007) "Palestinian Legislative Election". at:
[http:// enwikipedia. org/ wiki/palestinian- legislative- election](http://en.wikipedia.org/wiki/palestinian- legislative- election).
- Wikipedia [I] (2006) "Present Lebanon Political Crisis". at:
[http:// en. wikipedia. org/wiki/2006- present-political- crisis](http://en.wikipedia.org/wiki/2006- present-political- crisis).
- Wikipedia [J], (2007) "Islamic Extermist Terrorism". At:
[http:// en.wikipedia. org/ wiki/ Islamic- Extermist- terrorism # Interpretation of Qur. 27 an](http://en.wikipedia.org/wiki/ Islamic- Extermist- terrorism # Interpretation of Qur. 27 an).
- Wilson, Scott (2006) " Hamas Sweeps Palestinian Election, Complicating Peace Effects in Middle East". At:
[www. washigtonpost. com](http://www.washigtonpost.com) [January 27, 2006]
- Zakaria, Tabassum (2006) "Bush Making Good Progress on New Iraq Plan". at:
[www. reuters. com/news/ newschanel. asp? type= topnews](http://www.reuters.com/news/newschanel.aspx?type=topnews). [December 28, 2006]

www. aftabnews. com(کد مطلب: ۵۵۴۲۲)

«روز شمار بحران لبنان». همشهری دیپلماتیک. ش ۵ (نیمه مرداد ۱۳۸۵)

منابع لاتین:

- Abdul - Zahra, Gassim (2007) "Iranian Diplomat Seized by Uniform- cold Gunmen in Central Baghdad. at:
[http:// www. canada. com/ topics/ news/ world/story. html? id= 7 a6903 c6 -d153-....](http://www.canada.com/topics/news/world/story.html?id=7a6903c6-d153-....)
- Al-Hayat (2004) "Greater Middle East Partnership Working Paper". At:
[www. meib. org/documentfile/ 040213. htm](http://www.meib.org/documentfile/040213.htm)
- chinadaily (2006) Olmert Urges Arab Moderates to Unite Against Iraq. at:
[www. chinadaily. com. cn/world/2006-11/15/content- 733711. htm](http://www.chinadaily.com.cn/world/2006-11/15/content-733711.htm)
- Fisher, Michael (2007) "Germany's Merkel Says Afab States Wanto to Work for Peace with Israel. At:
[www. cjp. org/ content- display. html](http://www.cjp.org/content-display.html) [December 6, 2007]
- Fisk, Robert (2007) "Civil War in Lebanon", at:
[www. news. independent. co. uk/world/fisk/ article 2004230, ece- 24 Mar 2007](http://www.news.independent.co.uk/world/fisk/article2004230_ece-24_Mar_2007)
- Ignatius, David (2007) "Rice's Strategic Reset". At:
[www. washingtonpost. com/wp-dyn/....](http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/....)
- Kriger, Hilary Leila (2007) "Shi'ites pushing Sunnis to West'," at:
[www. jpost. com/servlet/Satellite?c= JPArticle & cid= 1170359797857 &...](http://www.jpost.com/servlet/Satellite?c=JPArticle&cid=1170359797857&...)
- Nye, Joseph. Jr (2000) **Understanding International Conflict**. New York. Longman.
- Rubin, Trudy (2007) "Where is our policy in Mid-east headed?, at:
[www. timesunion. com/ Asp Stories/ story. asp? story ID= 561400 & category](http://www.timesunion.com/AspStories/story.asp?storyID=561400&category)
- Shehab, Zakki (2007) "Sunni v Shia". at:
[www. news statesmsn. com/ 200702120009](http://www.newsstatesmsn.com/200702120009)
- Sick, Gary, (2007) "Alliance Against Iran". at:
[www. cfr. org](http://www.cfr.org)